

תמיכה קהילתית ברוח יהודית

דברים בכנס **"ותפק לרעב נפשך" – תמיכה קהילתית וליווי רוחני** לזכר אהובה בן-אהרון
ט"ז אדר תשע"ג 26.2.13 במדרשה באורנים

תמיכה קהילתית ברוח יהודית. שני מושגים הדורשים דיון אנסה כאן להבהיר משהו בשני מושגים אלה. כדי להמחיש את דברי אפתח בחלום שחלמתי לפני שבועיים.

בחלומי אני אמורה להרצות בכנס ולא הספקתי להכין את ההרצאה. תכננתי להכין אותה שעה לפני הכנס. בדיוק כשאני מתישבת להכין, הילדים צריכים הסעה דחופה. אחד החדרים בבית מוצף במים ובדיוק כשאני מתחילה לנקות המשפחה של בן זוגי, המשפחה המורחבת מאד, דודים ובני דודים מגיעה לארוחת צהרים, (לזכותם יאמר שהם הביאו חלק מהאוכל איתם). בקיצור נראה שההרצאה הולכת להיות פאדיחה גדולה. למזלי בדיוק השעון צלצל... והתעוררתי...

בזמן הנהיגה בבוקר דברתי עם אהובה. סיפרתי לה על החלום, והרגשתי שהיא שמה לי יד על הגב. מרגיעה אותי וגם עוזרת להבין ולכתוב את הדברים. החלום מציף חומרים הקשורים לתפיסתי למושגים חשובים של תמיכה קהילתית. כדי שתתקיים תמיכה בקהילה צריכים להיות גב הזקוק לתמיכה ויד המוכנה לתמוך ולהרגיע. לשני מרכיבים אלה דורשה לגיטימציה קהילתית אך נראה שלפחות בקהילה שלי קשה יותר לבקש עזרה ותמיכה מאשר לתת. הבחירה לפתוח עם החלום היא להודות במרחב הציבורי, כאן, בפניכם על הפגיעות שלי. ומותר גם להודות, כפי שאמרה אגי משעול: "קמתי רע, לא פתחו אותי טוב, הייתי צריכה להבריך ונצאתי קט". מותר להיות מט.

ואם נשתמש בחלום, אז מתי צריך תמיכה?
כשהתוכניות משתבשות.

כשיש חוויה של הצפה, של טביעה, כשיש אובדן שליטה, כשהמשפחה הקרובה, שאני מאד אוהבת דרך אגב, בעיקר כשהם באים עם אוכל, לא מספיקה, ואפילו מלחיצה, וכשיש פחדים ולא רוצים להיות איתם לבד. כיוון שלכולנו יש פחדים ומצוקות, אחד האתגרים העומדים בפני מי שרוצה לקדם תמיכה בקהילתו היא הגדלת היכולת לבטא מצוקות אלה מתוך אמונה שיהיה מי שישם יד על הגב, ירגיע ישתתף ויתמוך.

גדלתי בקיבוץ שהיה בו בטחון קהילתי עמוק. משהו כבר ידאג. יש ועדת פרט ויש ועדת בריאות (לא חולי-בריאות) ויש ועדת אבילות. הכל מסודר. בטחון עמוק שמרגיע. החיים והצרכים מוסדרים בועדות. זה חלק מהארגון. הכל מוסדר ומאד ברור מה אתה מצפה מהחברה ומה היא מצפה ממך. וגם ברור שבקיבוץ של פלמחניקים מהקיבוץ המאוחד לא מפחדים. לא חולים ולא חלשים ולא נזקקים (קראו לזה פרזיטים). אין קושי, אין צרכים מיוחדים וגם על אבל קמים ומתגברים. זו היתה קהילה בה לא למדנו לבטא מצוקות באופן בין אישי אלא מול המוסדות. למצוקות היה מענה פורמלי וכך ניטל המהיחיד האחריות לבטא את מצוקותיו וגם האחריות לעזור לאחרים שלא דרך הועדות. עם זאת זכורות לי גם חוויות שהיו שונות, שיצאו מהמרחב הפורמלי המוסדר למרחב אחר. למשל כשחבר קרוב של הורי חלה בסרטן. וכולם היו צעירים והיו לו ילדים קטנים כמוני. אני זוכרת את ההורים שלי מקפידים לבקר אותו פעמיים בשבוע באופן קבוע. וכשמישהו נפטר שאלתי את אימא איך את יודעת מה עושים ולמה את ישר הולכת, והיא אמרה לי: כשמישהו מת ישר הולכים, לא חושבים ולא שואלים. ככה זה. זה הולך איתי עד היום המשפט הזה. היום אני כבר יודעת שיש מצוות ביקור חולים וניחום אבלים ויש דיונים רחבים ועמוקים איך ומתי צריך ללכת ומה לעשות.

הקיבוץ כבר מאד השתנה וגם המדינה השתנתה, אולי גם הציפיות מקהילה השתנו, אבל לדעתי חלק מההתחדשות היהודית הוא התחברות מחדש לצורך בקהילה לא רק כמוסד המארגן באופן פורמלי ובמצוות את היחסים בין האנשים אלא משנה את צורת היחסים בין האנשים. במהלך שלנו, של אנשי המדרשה, להתחדשות יהודית, אנחנו כבר הרבה שנים פועלים בקהילה במרחב הטקסי ובמרחב הלימודי. העשייה התחילה בבתי מדרש בלימוד התורה. אח"כ יצאנו למרחב הטקסי של טקסי חיים וחגים וקבלות שבת. עם השנים התעורר הצורך להרחיב את הראיה למרחבים קהילתיים נוספים ולרבדי חיים נוספים, ונוצרה הציפייה ליצור מרחבים של תמיכה קהילתית.

במרחב של הטקסים והלימוד מאד ברור מדוע צריך את הציבור ואת הקהילה. אין משמעות ללא ציבור. לתפילה צריך מניין ולימוד מתקיים בחברותות ובבית מדרש. הרחבנו מאד את המושגים האלה הפכנו אותם לשלנו, אבל האתגר המשמעותי כעת הוא שטקסי החיים, קבלות השבת, החגים וקבוצות הלימוד יהפכו להיות מקומות בהם נוצרת התשתית הרוחנית לשינוי היחסים בין האנשים. כל הטקסים והאירועים הם כלי בידי מי

שרוצה לאפשר תמיכה קהילתית ליצירת שפה של קירבה וחיבור בין אנשים. יצירת תחושת קהילה וערבות הדדית הם התשתית עליה תיבנה בהמשך התמיכה. תשתית זו תאפשר בהמשך לעסוק בכל אזורי המצוקה של הפרט - ביקור חולים, ניהול אבילים, צרכים מיוחדים, אבטלה, עוני, בדידות, זקנה... התהליך כבר מתחיל.

כשאנחנו מדברים על בניית קהילה חשוב לציין שהמשפחה היא הבסיס לקהילה היהודית. כל טקסי החיים, המועדים והחגים מעוצבים כך שיתמכו במשפחה ויחזקו את יסודותיה. לכן כאשר מדברים על תמיכה קהילתית חשוב לזכור שהתמיכה איננה רק בפרט אלא בחיזוק המשפחה כולה. לשם הבהרת דברי אתן כמה דוגמאות מתוך עשיית/עשייתנו בקהילה:

- אתחיל בקבלות השבת. בקהילות רבות מתקיימת קבלת שבת מזה כמה שנים. בקהילה שלי בקיבוץ יפעת, אנחנו מקיימים קבלת שבת כבר שנה חמישית. אחת לשבועיים מתרחש מפגש קהילתי יהודי רווחי שאפשר לראות בו ודרכו כמה מרכיבים, שקראתי להם שינוי נורמות ויצירת תשתית לתמיכה קהילתית.

- בהדלקת נרות בקהילות רבות נוהגים להזמין אנשים לספר על עצמם ועל משפחתם. יש למנהג הזה גם שם בחלק מהקהילות - משפחה מדליקה. למרות שאנחנו בקיבוץ, הסתבר לנו שרבים אינם יודעים אחד על השני אפילו דברים בסיסיים ולכן הנהגנו גם אצלנו מנהג זה. הדלקת הנרות מאפשרת לאנשים לספר על עצמם ולשתף בדברים המעסיקים אותם.

- בקבלת השבת משתתפים אצלנו בין 30 ל-50 אנשים. ישנה לגיטימציה לבוא בהרכבים שונים – יחידים, זוגות, סבים וסבתות עם נכדים. מתאפשר מגוון, אנשים מרגישים נוח בכל מיני הרכבים. עם זאת, כיוון שיש הכרות עם הקהילה כולה, ההתייחסות בקבלת השבת היא לא רק למי שבא אלא גם לאלו שלא מגיעים.

- במהלך קבלת שבת הכנסנו מנהג של עצירה למה שאנחנו מכנים: "זמן קהילה". בזמן הזה מוזמנים המשתתפים להגיד שמות של אנשים שזקוקים לתשומת הלב שלנו. אפשר גם לדבר על ארועים שקרו בקהילה וראוי לתת להם תשומת לב. כשהתחלנו במנהג הזה עלו הרבה תהיות וקשיים שנעו בטווח בין שאלה / תמיהה איך זה קשור לתפילה, מבוכה על הזכרת שמות, להתלבטות שעדיין קיימת מתי להזכיר ואת מי. שמנו לב שהיום כשכבר אין חדר אוכל בקיבוץ ואין מקומות מפגש אנשים לא יודעים זה על זה כמעט, לא יודעים שחולים, לא יודעים שאנשים עזבו הצטרפו ועוד. בקהילה צפופה יש חשש גדול שידעו עלי יותר מידי, כניצולי הקיבוץ של פעם מי מאיתנו לא חושש מרכילות, שידברו עליו. אבל רכילות היא גם דרך להיות בקשר. להחזיק את הרקמה האנושית הקהילתית, להעביר מידע. פוקס, שהיה אנליטיקאי של קבוצות, טען שאנשים באים לקבוצה להתמודד עם הבדידות ואחד הכלים הוא לרכך בתוך הקבוצה אחד בפני השני. כך אנחנו לומדים שהידעה מקרבת, מדברים על החולה, חושבים עליו, ואף היו אנשים שבעקבות הידיעה קיימו את מצוות ביקור חולים. אחד האנשים שהשתתף בקבלת השבת, היה בניתוח בבית החולים וכשהוא חזר הוא שיתף אותי שכשהוא שכב ביום שישי בשעה 18:00 בבית החולים הוא אמר לאשתו: היום מזכירים אותי בקבלת השבת ומתפללים לשלומי. בביה"כ המנהג של הזכרת חולים לתפילה הוא מנהג ידוע ונפוץ, אולם בקהילות שלנו זוהי מהפיכה מכל הבחינות וגם ההודאה בצורך בתפילה...

- היו תקופות שהקיבוץ שלנו היה במשבר ובמאבקי כוח קשים ומרים, בכל קבלת שבת נהגו אנשים לבקש להתפלל לשלום הקהילה. יש לזה כוח כפול שבאותו חלל בו מתקיימת קבלת השבת היו אסיפות קולניות במהלך השבוע, והיתה תחושה לא פעם שאנחנו עושים מאמץ גדול ליצור מרחבי שיח נוספים באותו חלל... קשה לבדוק את ההשפעה. היום השיחה מתנהלת אחרת בודאי לא רק בגללנו, אבל אולי גם.

- דוגמא נוספת שבה אני רוצה קצת להרחיב. בקיבוץ יש בית לדיור מוגן לבוגרים עם צרכים מיוחדים, שמנוהל באופן פרטי ורק שוכרים מקום בקיבוץ. לכאורה ללא קשר לקהילה, ואף יש כלפי הדיירים הרבה חשדנות. אחת מבאות קבלת השבת שעובדת איתם הזמינה את חברי הבית לבוא לקבלות השבת.

- הבית הזה נמצא כבר כמה שנים. מעטים מחברי הקיבוץ באו במגע עם הדיירים. היו טענות מהשכנים, והיו אף מחשבות להפסיק את השכירות בקיבוץ. כדי להפיג את המתח ניסו ליצור מפגשים בין חברי הקיבוץ לחברי הבית אך מפגשים אלה לא הצליחו לשנות את תחושת השותפות משני הצדדים.

- בבואם לקבלת השבת לעומת זאת, הם לא היו "שונים". עשינו הכרות איתם, כמו עם כל מישהו לא מוכר, אורח או חבר חדש שהגיע לקבלת השבת, הזמנו חברים שונים להדליק נרות להציג את עצמם, אבל זו הפכה להיות השתתפות קבועה. בעקבות ההשתתפות נוצר קשר, הם הרגישו שייכים יותר למקום ואף אומצו על ידי חלק מהמשפחות. זה התחיל בארוחת ערב שבת וצמח לאירוח על בסיס קבוע.

נוצר מה שמכונה **אפקט האדוות**, שהוא האופן שלדעתי תמיכה קהילתית עובדת. כמו אבן שזורקים למים והיא יוצרת אדוות. יש השפעות לא ישירות שעוברות למעגלים רחבים יותר. זו עשיה התנדבותית שאינה מאורגנת מלמעלה אלא נוצרת מתוך הקשרים שנוצרו..

- כמובן צריך שיהיה מי שיצור את האגם ז"א המרחב ומי שיזרוק את האבן ז"א ישתמש במרחב זה כדי להניע תהליך. שני אלה זקוקים למנהיגות מחוייבת ובעלת תודעה.
- אחד הרגעים המרגשים היה עם אמנון, בחור צעיר מ"בית בעמק", שמדבר מאד לא ברור, קצת שונה במראהו, שבא באופן קבוע לקבלת השבת. במסיבת טו בשבט ערכנו סדר והגענו לשיר של דתיה בן דור. חיפשנו מי שיקרא, בקשנו הורה וילד ואז הוא ביקש לקרוא את השיר עם המדריכה שלו בדיאלוג. תדמינו בחור מוגבל מאד מקריא במאמץ (הוא קורא מצוין) במרחב הציבורי את השיר הבא:

איך זה להיות עץ?

דתיה בן-דור

המדריכה - פעם שאלתי עץ -
 "עץ, איך זה להיות עץ?"

אמנון - "אתה בודאי מתלוצץ" - אמר העץ.
 המדריכה - "לא נלא", אמרתי - "ברצינות גמורה,
 זה טוב או רע?"
 "רע?", תמה העץ, "מדוע?"
 "לא אכפת לך שאתה תקוע כל השבוע?"
 אמנון - "אינני תקוע, אני הרי נטוע"
 "ולא מתחשק לך לפעמים ללכת לבקר חברים
 או לראות מה נשמע במקומות אחרים?"
 "אין לי כל צורך לנדוד ולנוע.
 צפרים מזמרות לי באופן קבוע
 פרפרים לי נושקים, מלטפת הרוח
 ולנגד עיני - כל האופק פתוח."

"ובלילה כשכולם ישנים... אז מה?"
 "בלילה אני מאזין לדממה,
 ושומע
 איך נושמת האדמה,
 איך פירות מבשילים,
 איך יורדים הטללים
 ובתוך ענפי ישנים גוזלים ואני שומר על שנתם."
 "אני אוהב אותך עץ" - אמרתי
 והלכתי אל גני
 ונטעתי לי עץ מול חלוני.

לפעמים זה מדהים איך התוכן והתהליך כל כך מתחברים, התוכן של השיר עם הילד המיוחד, היתה שם למידה לכולנו. גם כאן נוצרת התשתית עליה אפשר לבנות את התמיכה הקהילתית. ההכרות, ההכרה במישהו נזקק כחלק מהקהילה, האופן בו הרשה לעצמו אמנון להביא את פגיעותו החשופה. כל אלו דוגמאות לאופן בו בתוך קבלת השבת מתקיימת כבר התמיכה הקהילתית. אך לא זאת בלבד שבתוך קבלת השבת נוצרת התמיכה אלא חשוב מכך, נוצרת התשתית לתמיכה במרחבים נוספים בהמשך.

חשוב לציין שכאשר אני אומרת תמיכה קהילתית אין הכוונה רק בזמן מצוקה אלא גם כשזוג צעיר יולד ילדים ומתארגנים להביא ארוחות חמות או לעזור עם הילדים הנוספים במיוחד כשאין משפחה מורחבת. היא בהתארגנות חברית וקהילתית לעזור במסיבת בר/בת מצוה או בחתונות. או כשחוגגים ביחד חנוכה בית חדש.
 היא יכולה לגעת בכל מימדי החיים.

דוגמה נוספת למועד יהודי המעוצב בכדי להרחיב את ההכרות ולחזק את הקשר הקהילתי הוא ערב יום הכיפורים. גם אצלנו כמו במקומות רבים, ערב יום הכיפורים מוקדש להכרות דרך סיפורים אישיים של חברי הקהילה.

או בסוכות כשאנשים פותחים את ביתם ומזמינים אליהם כחלק מהאושפיזין.

(דוגמה נוספת לאפשרות של תמיכה דרך קבוצות הלימוד היא בראשי חודשים לנשים.

מתקיימות קבוצות רבות של ראשי חודשים לנשים, יש להן מטרות רבות - מפגשי דתיות חילוניות, לימוד יהדות ועוד, אך יש שוני כשמתקיימת קבוצה כזו בזיקה קהילתית, שלמרות הגרעין הקבוע היא נשארת פתוחה לכל הנשים בקהילה.

הקבוצות האלה חשובות ביותר לרקמה האנושית הקהילתית, חשובות ביצירת השפה האחרת, בשינוי הנורמות ובהשפעה במעגלים הרחבים יותר. נוצר בהן שיח על שכול על אבדן על שמחה וכאב והשיח מחלחל גם לעשייה הקהילתית בעזרה בזמן שבעה או באזכרות או בתמיכה בחולי.

הדגשתי עד עכשיו בעיקר את הקושי לבקש עזרה, וכיצד מרחבי הטקסים עוזרים ביצירת שפה המאפשרת בקשה זו. אוסיף משהו לגבי נתינת העזרה.

מהקהילה שלי ומאחרות אני רואה שהנתינה כבר נמצאת, היא רב דורית היא רחבה והיא במימדי החיים השונים. יש הרבה מתנדבים ועוזרים, אך צריכים להינתן להם נראות ומשמעות.

נראות כדי לעודד עוד עשייה ואף לעודד את היכולת של האנשים להעזר. ומשמעות היא בחיבור לתרבות היהודית, לתחושה שיש משמעות רחבה לעשייה הזו, היא לא רק לעצמי. בהקשר קהילתי היא התחברות לתרבות ולמסורת רבת שנים ודורות של אחריות וקשר בין היחיד לציבור.

כדוגמא לנראות, הן של הנתמכת והן של התומכות, אספר על לימור (שם בדוי). היא חלתה בסרטן פעם שלישית, בחורה צעירה גרושה עם שני ילדים צעירים. החברות בקהילה התארגנו למערכת תמיכה. לרגל החלמתה היא עשתה מסיבת החלמה לכל מי שעזר לה והקריאה את דבריה, שחלקם אני אקריא כאן, כמוכן בהסכמתה המלאה:

"כל מי שנמצא כאן הערב (וכמה שלא יכלו להגיע) היו איתי בצורה כלשהי בשנה האחרונה, שהייתה לא פשוטה. כולכם תמכתם, עזרתם, שאלתם, הייתם, חיבקתם, אהבתם, דאגתם והראיתם לי שיש גב מאחורי, לכל מה שאצטרך.

לפני 4 שנים הייתי בסיטואציה דומה בטיפולים וחשבתי שהדרך הנכונה בשבילי היא להיות לבד! שכבתי ימים ארוכים בבית כמעט לבד מבחירה! אז בחרתי להיות בבדידות וברחמים. ללמוד לקבל ולבקש, בלי לחשוב ולהרגיש שאני מפריעה חס וחלילה למישהו היה כנראה היה אחד השיעורים החשובים שעברתי בחיי.

למדתי שאתם רציתם לעזור לי כי הנתינה כלפי נתנה גם לכם. למדתי לא להתעקש וכשאני זקוקה לעזרה פשוט לבקש בלי חשבונות. פעם ראשונה בחיי. בעבר הייתי רגילה בכל דבר לתת ללא גבול, זה היה המקום הבטוח שלי. היום הנתינה ממשיכה אבל למדתי גם לבקש ולקבל. נראה לי ששני הצדדים יצאו נשכרים מהעניין.

כשידעתי שאני הולכת לטיפולים לאור ניסיון העבר שלי, נערכתי מבעוד מועד. חשבתי שאולי נעשה תורנות של חברות שיקפצו אלי ויראו מה אני צריכה. שיחה קצרה עם ורד והנושא סגור. שבוע לפני הטיפול הבא יצאה רשימת התמיכה לשבועיים לפי תאריכים והכל סודר. נגה הייתה דואגת ביום יום שבאמת הכל מתנהל.

שכבתי הרבה ימים במיטתי ללא הרבה כוחות וחברותי המדהימות היו מגיעות אחת אחרי השנייה או כמה יחד, ועוזרות לי בכל: בישול אוכל מיוחד שאני אוכלת, לדאוג שאני אוכל את האוכל, כביסה, להוציא אותי מהמיטה מדי פעם, לשבת לידי.

ליד מיטתי יש כורסא שלרוב הייתה מישהי בתוכה. משהיא שליבה היה נפתח כאילו משהו במצב הזה עזר ללב שלה להיפתח. שמחתי שאני יכולה להקשיב, לפעמים לא היה לי כוח אפילו לדבר, אבל הייתי שוכבת ומקשיבה. אפשרות ההקשבה עשתה לי טוב. חלק מהבנות כלל לא הכירו או דיברו אחת עם השנייה לפני שנפגשו אצלי, והיה נחמד לראות את ההיכרויות החדשות. תודה רבה לכן על ההתמדה והתמיכה שנתנו לי רוגע בתקופה הקשה הזאת."

אפשר ללמוד מלימור רבות על היכולת לבקש עזרה ועל המשמעות הגדולה שמתאפשרת בזמן הנתינה. כולם יצאו נשכרים. המכתב שלה, שקיצרתי אותו בהרבה, הוא מסמך יפהפה על אומץ להעזר ולאפשר לחברה לתמוך. אני רואה בערב ההודיה של לימור ובמכתב אותו כתבה דוגמה לעשייה חברתית המחזקת את כל אותם הדברים עליהם דיברתי קודם: נראות של התומכים ומתן לגיטימציה לבקשת התמיכה. כאשר אירוע זה מצטרף לדברים הנוספים אותם הזכרתי הנעשים בקהילה הוא מקבל משמעות עמוקה עוד יותר. תמיכה קהילתית מלווה גם בהרבה דילמות, שחלקן כבר הוזכר כאן:

* איך משנים הרגלים, איך מרחיבים תרבות ישובית? כמו שאמרתי רוב הקהילות שלנו פועלות בתוך ישובים קיימים עם נורמות ותרבות משלהם.

* איך מתמודדים עם אתוס הפרטיות המאפיין את התקופה? אנשים רגילים לשמור על הפרטיות, מתקשים להיכנס ולהתעניין וחוששים שזה ייתפס כחוסר נימוס או חדירה למרחב האישי. וגם איך מכבדים את הפרטיות ונותנים לכל אחד ואחת את מה שהם צריכים. אפרופו הפרטיות אני חושבת שהפייסבוק משנה את כללי המשחק קהילתי הפייסבוק על כל חבריה משמשת תמיכה קהילתית לא פעם, אם כי זה שונה מאד מאנשים שחיים ביחד והנתינה היא פנים אל פנים. שאלת הפרטיות והצרכים השונים וכבוד החולים היא סוגיה שנידונה ארוכות בגמרא, עם פנים לכאן ולכאן במתח בין המצווה לבקר לבין כל הסייגים - איך ומתי, והמקרים הפרטיים.

* החיבור לשפה היהודית מטעין את המעשה הפרטי במשמעויות עמוקות וגבוהות, אך בחברה החילונית הוא פחות מוכר ואיננו מובן מאליה. היהדות היא תרבות של ציבור, של קהילה. המחויבות נמצאת שם. בתרבות היהודית אין שאלה על המחויבות והאחריות הקהילתית: ברור שצריך לתת צדקה וברור שצריך לעסוק בגמילות חסדים. יש דיון על פרטי המצוות, איך, כמה ומה לתת. יש לנו תשתית תרבותית רחבה שדורשת מאיתנו להתחבר אליה מחדש, לגלות את השכבות, ליצור חיבור אליהן ודיאלוג איתן. זה יכול להיות טבעי.

* העוסקים בתמיכה קהילתית חשים לא פעם שאין לזה סוף, ויש חשש גדול לפתוח את הלב כי זה לא יגמר. גם הגמרא עוסקת בזה בדיון על המצוות שאין להן שיעור. ומה קורה בדיון? אחרי שמגדירים את המצוות שכביכול אין להן שיעור - ישר מתחילים בקביעת השיעור שלהן, כלומר בהגבלות. יש הכרה בחשש הזה שאין גבול לצרכים, והזמנה להיות במורכבות...

אז מה עושים?

צריך להחזיק ההכרה כי שינוי עמוק בקהילה, שינוי תרבותי, שינוי של שפה, שינוי של נורמות חברתיות, הוא תהליך ארוך, המצריך חריש עמוק. לדעתי השינוי ייוצר לא רק ממודלים כאלה או אחרים של הקמת מערכי מתנדבים וכד'. כמו שאמרתי קודם השינוי יבוא על ידי אפקט האדוות. צריך ליצור מרחבים המאפשרים עיסוק בחומרים הללו ומפגש משמעותי בין אנשים סביב חומרים אלו. יש לתת נראות ומשמעות למה שכבר קיים. הרבה אנשים רוצים לעזור. הרבה אנשים לא יודעים איך, חוששים לפגוע. הרבה אנשים רוצים להעזר, וגם הם לא יודעים איך. הנראות והמשמעות יוצרות את האפשרויות. כל אלה מובילים אותנו למנהיגות הרוחנית היהודית. יש לה תפקיד מרכזי ומכריע בהובלה של התחום. מי שנותן את המשמעות, חושף את המעשים מייצר את השפה ומחזק נורמות. זוהי המנהיגות הקהילתית. בהקשר שלנו מנהיגות קהילתית רוחנית, יהודית. יש לתת מקום נרחב להכשרת המנהיגות. גם בתהליך ההכשרה ובהמשך, ביצירת קבוצות עמיתים שתומכות בעשייה, יש לעסוק בנושאים של תמיכה, לפתח את הרגישות והמודעות האישית והקהילתית ולעודד עשייה בתחום.

לסיום - קראתי להרצאה "יד על הגב".

קיבלתי את ההשראה לשם מהשיר שכבות של אמה שם-בה אילון. אני רוצה לקרוא אותו אתכם. אני מקדישה אותו לאהובה בן אהרון שכל היום הזה מוקדש לזכרה. אהובה שידעה לשים יד על הגב. והיותה השראה רבים מהתכנים שעלו פה היום.

שְׁכָבוֹת

יָד עַל הַגֵּב.

כְּמָה מִפְתִּיעָה יָכוֹלָה לִהְיוֹת יָד עַל הַגֵּב.

כְּמָה מִפְתִּיעָה יָכוֹלָה לִהְיוֹת יָד הַמִּנַּחֶת עַל הַגֵּב בְּרַכּוֹת.

כְּמָה מִפְתָּע יָכוֹל לִהְיוֹת גֵּב כְּשֶׁמִּנַּחֶת עָלָיו יָד בְּרַכּוֹת.

כְּמָה מִפְתָּע יָכוֹל לִהְיוֹת הַגֵּב.

כְּשֶׁמִּנַּח עַל גִּבּוֹ גֵּב.

וְעַל גִּבִּי הַגֵּב מִנַּחֶת יָד.

וְעַל גִּבִּי הַיָּד מִנַּחֶת רַכּוֹת.

וְעַל גִּבִּי הָרַכּוֹת מִנַּחֶת מַחְשָׁבוֹת טוֹבוֹת מְאֹד.

זה שיר שמזמין עשייה, צריך רגע להרגיש את זה.

אני מזמינה אתכם רגע לעצור ולהניח יד על הגב למי שיושב/ת לצידכם, ואחר כך להתחלף. זה שיר שמזמין עשייה, צריך רגע להרגיש את זה.

אני מזמינה אתכם רגע לעצור ולחשוב על מישהו/י שהייתם/ן רוצים להניח יד על גבה/גבו. תדמינו איך זה מרגיש? אפשר גם לדמיין מישהו/י ששם יד עליכם/ן.

מה יש בשיר הזה שקשור לעניננו?

יש בו יד על הגב.

יש בו שכבות.

יד על הגב יכולה להיות של אנשים שונים. זו נתינה פשוטה, כל אחד יכול. אפשר להתחלף, היום אתה מחר אני.

יש הפתעה, אנחנו לא מצפים אז יש הפתעה. התמיכה שלנו היא מפתיעה, אולי היא באה ממקום פחות צפוי.

יש ריבוי - על גבי.. על גבי.. ריבוי זה קהילתיות.

יש שכבות. קשור לחוויה הרב דורית, מאז ומתמיד גב היה מופתע מיד על הגב. זה לא קשור לקידמה זה מגע אנושי מרגיע.

ויש מחשבות טובות מאד...